

Vägledning för djurägare och transportörer vid djurskyddsbedömning av får inför transport till slakt

Innehållsförteckning:

1. [Inledning](#)

2. [Översikt bedömningsområden](#)

3. [Livsmedelsverkets kontroll av djuren på slakteri](#)

- Levandebesiktning
- Köttbesiktning

4. [Vad händer vid information om djurskyddsbrist och åtalsanmälan](#)

- Länsstyrelsens hantering av inkommen information om påvisad djurskyddsbrist
- Åklagare och polisens hantering av inkommen åtalsanmälan
- Huvudförhandling vid domstol -Tingsrätten

5. [Råd när du själv ska bedöma om ett djur är i skick att transporteras till slakt](#)

6. [Bedömningsområden \(1-14\)](#)

1. Inledning

Denna branschvägledning har till syfte att vara ett verktyg för att underlätta bedömningen inför beslut om ett djur är i skick att transporteras till slakt. Målsättningen är att undvika både onödigt lidande hos djuren och att information går vidare till Länsstyrelsen eller att åtalsanmälan skickas till åklagare/polis. Livsmedelsverkets veterinärer informerar årligen Länsstyrelsen om djurskyddsbrister hos får vid cirka 100 tillfällen per år. Det finns sedan tidigare en av Jordbruksverket (JV) beslutad vägledning för Livsmedelsverkets bedömning av djuren på slakteri. Jordbruksverkets vägledning kan även användas av djurägare och transportörer. Den beskriver olika bedömningsområdena vad gäller djuren och gällande lagstiftning samt andra bedömningsområden som faller under slakteriets ansvar, tex fixering och bedövning. Den här branschvägledningen är till för dig som djurägare och kompletterar Jordbruksverkets vägledning. Fokus är på bedömningen av själva djuret och ska underlätta för dig som djurägare att fatta beslut om djuret är i skick att transporteras till slakt. Den här vägledningen både sammanfattar Jordbruksverkets olika bedömningar (1 - 5 enligt nedan) samt har med flera övriga bedömningsområden (6 – 14 enligt nedan) som inte finns med i Jordbruksverkets vägledning. De vanligaste djurskyddsbristerna hos får är, avmagrade djur, förvuxna klövar, halta djur och högdräktiga tackor, därefter förorenade djur och djur med horn som växer mot/in i underliggande vävnad.

2. Bedömningsområden för får

Siffran inom parentes anger uppskattat antal informationer från Livsmedelsverket till Länsstyrelsen per år. Klicka på aktuell bedömning för att komma vidare till beskrivning:

1. [Hull/avmagring](#) (ca 20 st per år)
2. [Förorenade/smutsiga djur](#) (ca 10 st per år)
3. [Högdräktiga eller nyförlösta djur](#) (ca 20 st per år)
4. [Förvuxna/missbildade/skadade klövar](#) (ca 20 st per år)
5. [Inväxta/skadade horn](#) (ca 10 st per år)
6. [Halta djur](#) (ca 20 st per år)
7. [Sjuka/svaga djur med nedsatt allmäntillstånd](#) (enstaka)
8. [Framfall av ändtarm/vagina](#) (ovanligt)
9. [Övriga sår](#) (enstaka)
10. [Juverproblem](#) (enstaka)
11. [Ögonproblem](#) (enstaka)
12. [Os specifika svullnader, bölder](#) (<10 st per år)
13. [Trauma](#) (<10 st per år)
14. [Vingliga djur](#) (ovanligt)

De bedömningar som beskrivs i denna vägledning är inte på något sätt juridiskt bindande, utan ska endast ses som en vägledning vid bedömning av ett djurs lämplighet att transporteras till slakt. Vid tveksamhet är det alltid bäst att konsultera transportör/besättningsveterinär/besiktningsveterinär eller att helt avstå från att lasta/transportera djuret.

3. Livsmedelsverkets kontroll av djuren på slakteri

Livsmedelsverkets officiella veterinär (OV) utför besiktning på slakteriet av alla djur som skickas för slakt. Kontrollen inkluderar bedömning av det levande djuret (**levandebesiktning**) och av kropp och organ efter slakt (**köttbesiktning**).

Levandebesiktning (före slakt)

Vid levandebesiktningen kontrolleras det levande djuret för att **godkännas för slakt** och innefattar både bedömning av djurskyddet och livsmedelssäkerhet/hälsotillståndet. Ett djur som till exempel uppvisar ett påverkat allmäntillstånd **avvisas från slakt** och blir totalkasserad vilket innebär att kroppen går till destruktion i stället för att slaktas. Om veterinären påvisar en djurskyddsbrist, till exempel som ovan ett nedsatt allmäntillstånd eller att djuret haltar, kan veterinären besluta om att skicka en så kallad **information** om en påvisad djurskyddsbrist till Länsstyrelsen för vidare utredning. Det innebär att veterinären misstänker att leverantör och transportör har lastat och transporterat ett djur som inte var i skick att transporteras. I allvarliga fall och då ingen ytterligare utredning av Länsstyrelsen är nödvändig, kan OV fatta beslut om en **åtalsanmälan** som skickas till åklagare eller polis. Det kan till exempel vara då ett allvarligt skadat eller haltande djur har transporterats och det är uppenbart att skadan fanns redan innan djuret lastades.

Köttbesiktning (efter slakt)

Bedömning av livsmedelssäkerhet och djurhälsa: Efter slakt utförs köttbesiktningen, då kontrollerar OV kropp och organ avseende livsmedelssäkerhet och djurhälsa. Här registreras koder för olika **sjukdomsfynd** som innebär att angripen vävnad/organ kasseras, till exempel en lever med parasitskador. Dessa sjukdomsregistreringar kommer vanligen till djurägarens kännedom via slakteriernas försorg. Ibland måste kroppen rensas, till exempel på grund av trauma som orsakat blödningar. Om mer än 10 kilo rensas bort, måste OV skriva ett **beslut om kött** för **LO (lokalt otjänligförklarande)**. Ibland händer det att hela kroppen otjänligförklaras och därmed totalkasseras och går till destruktion. I dessa fall skriver OV ett beslut om kött för **TO (totalt otjänligförklarande)**.

Bedömning av djurskydd: Efter slakt kontrolleras och bedöms även påvisade djurskyddsbrister, vilket till exempel kan innebära en utökad undersökning av en sårskada, överkade klövar eller olika traumatiska skador såsom skadade horn eller omfattande blödningar.

Påvisade **djurskyddsbrister** går vidare som en så kallad **information om djurskyddsbrist** till Länsstyrelsen samt med kopia till både djurägare och slakteri. Enligt aktuell EU-förordning (627/2019, artikel 39) ska även besättnings-/djurhälsoveterinär informeras, vilket dock i princip aldrig sker. Vid allvarliga fall, utan behov av ytterligare utredning av Länsstyrelsen, kan en **åtalsanmälan** utföras av myndigheten och skickas till åklagare eller polis. Då en åtalsanmälan utförs, går i dagsläget ingen kopia till leverantör, transportör eller slakteri. Vilket kan innebära att det tar lång tid innan djurägaren informeras om den påvisade djurskyddsbristen, antingen via ett kontrollbesök av Länsstyrelsen eller ett brev från åklagare/polis.

4. Vad händer vid information om djurskyddsbrist till Länsstyrelsen eller åtalsanmälan till åklagare/polis?

Länsstyrelsens hantering av inkomna "informationer": Då Länsstyrelsen tar emot en information om att en djurskyddsbrist har påvisats bland de djur du skickat till slakteriet, utförs en bedömning avseende allvarlighetsgraden. Därefter beslutar Länsstyrelsen hur ärendet ska prioriteras och utredas till exempel genom kontrollbesök. Har du som djurägare viktig information som du vill delge kring det aktuella fallet, kan det vara en god idé att kontakta Länsstyrelsen. Det kan till exempel handla om olika åtgärder du vidtagit för att händelsen inte ska upprepas. Det är sannolikt fördelaktigt för dig själv om du kontaktar Länsstyrelsen omgående, efter att du erhållit kopian på informationen som gått till Länsstyrelsen från Livsmedelsverket. Du visar härmed att du tar händelsen på allvar och vill förebygga liknande händelser i framtiden. Om Länsstyrelsen i sin utredning bedömer att djurskyddsbristen var mycket allvarlig, kan det beslutas om att skicka en åtalsanmälan till åklagare eller polis.

Åtalsanmälan till åklagare/polis: När åklagare eller polis mottagit en åtalsanmälan från antingen Livsmedelsverket eller Länsstyrelsen, startas en så kallad förundersökning. Den tilltalade (ansvarig djurägare) kommer att kontaktas/meddelas per post. Anser du att du är oskyldig och att utfallet av bedömningen varit felaktigt, är det viktigt att du anlitar ett juridiskt ombud. Därutöver behöver du anlita någon med sakkunskap till exempel en veterinär som kan ta ställning till om utförda bedömningar varit korrekta. Den sakkunniga veterinären kan även ställa upp som sakkunnigt vittne, både under utredning och vid en eventuell förhandling i domstol. Förundersökningen kan leda till att åtalet läggs ner eller går vidare till åtal. Beroende på åtalets rubricering, **brott mot Djurskyddslagen** eller **djurplågeri enligt Brottsbalken**, så är det skillnad i allvarlighetsgrad. Brott mot djurskyddslagen är mindre allvarligt att bli åtalad/dömd för, medan djurplågeri innebär ett mycket mer allvarligt åtal/brott att bli dömd för. För att kunna dömas för djurplågeri krävs det att ett djurlidande har konstaterats samt att gärningen är utförd med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Det är inte ovanligt att åklagare eller polis frågar om den tilltalade kan ta ett så kallat **strafföreläggande** och betala en **företagsbot**. Om man godkänner detta slipper man rättegång, men man anses vara dömd för brottet och hamnar därmed även i belastningsregistret, vilket kan medföra många olika negativa konsekvenser i livet. Om man blir dömd för djurplågeri ska den dömda alltid utredas avseende djurförbud. Anser man sig vara oskyldig, ska man aldrig acceptera ett strafföreläggande genom att betala en företagsbot. Det är viktigt att förstå att även myndigheter kan göra felaktiga/orimliga bedömningar och att det därmed kan vara av stort värde för den tilltalade att anlita sakkunnig expertis.

Huvudförhandling vid domstol -Tingsrätten: Om åklagare eller polis efter förundersökningen, beslutar att låta ärendet gå vidare som åtal till domstol, lämnas en sk stämningsansökan in till Tingsrätten. Den tilltalade blir därefter kallad till en så kallad huvudförhandling vid domstolen. Här är det viktigt att vara förberedd, med både ett juridiskt ombud och sakkunniga vittnen om du vill framhålla dig oskyldig.

Att bli åtalsanmäld kan medföra stora konsekvenser och psykisk mental belastning för den tilltalade. Hela processen kan ta många år, beroende på hur långt ärendet går efter eventuella överklaganden till högre instans. Det är av den anledningen viktigt att inte ta några onödiga risker, då man står inför ett beslut avseende om ett djur är i skick att transporteras. Självklart är det inte heller värt att riskera att orsaka ett djur onödigt lidande under transporten till slakteriet.

5. Råd inför bedömningen om ett djur är i skick för transport

För att transportera djur till slakt måste djuren vara i skick att transporteras (se Transportförordningen). Det är du som djurägare som är ansvarar för att bara välja ut djur som är i skick att transporteras. Vid lastningen av djuren är även transportören ansvarig för att inte lasta några djur som inte är i skick att transporteras. Här ger vi råd inför bedömningen.

Viktigt att tänka på inför bedömning av avvikande djur

1. [Fråga besättningsveterinär eller besiktningsveterinär vid osäkerhet](#)
2. [Be om ett veterinärintyg](#) (bör vara < 24 timmar)
3. [Visa transportören djur med avvikelser och diskutera inför beslut](#)
4. [Informera om avvikande djur i djurägarförsäkrans/intransportsedeln](#)
5. [Medföljande dokumentation](#) (journal- eller egna anteckningar)
6. [Särskild intransport](#) (eget fack och strö)
7. [Kontakta och informera slakteriet](#) (slakt av djuret direkt vid ankomst)
8. [Fotografera/filma djuret vid lastningen](#)
9. [Välj ett slakteri i närheten](#)
10. [Kan hämtning vid din gård ske sist, för direkt transport till slakteri?](#)

1. Fråga din veterinär om råd: Visa upp avvikande djur för din veterinär, antingen vid ett besök, digitalt eller genom att skicka bilder på avvikelserna. Be om möjligt veterinären att göra en anteckning om vad ni kom fram till i journalen, som du sedan kan använda som dokumentation att skicka med djuret till slakt. Är det mindre än 24 timmar kvar till transporten, kan du be om ett intyg, se nedan. Vid tveksamhet bör man även kunna kontakta besiktningsveterinär vid aktuellt slakteri. Myndigheter som utövar offentlig kontroll ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen (Livsmedelslagen 12§).

2. Veterinärintyg: Om du inför transporten (< 24 h) är osäker på om djuret är i skick att transporteras, kan du åter be din veterinär om råd samt ett skriftligt intyg, som lämnas till slakteriet tillsammans med djurägarförsäkrans. Kom ihåg att ett veterinärintyg inte garanterar att OV anser att djuret var i skick att transporteras, men det ökar avsevärt chansen till att OV godkänner intransporten av djuret.

3. Diskutera med transportören: Transportörerna är vana att utföra bedömningar. Har du djur med något som avviker, berätta alltid det för transportören, så att ni tillsammans kan titta på djuret för en slutlig bedömning.

4. Informera om avvikande djur i djurägarförsäkrans/intransportsedeln: Om det efter bedömning beslutas att transportera djuret/-en med avvikelse så är det som djurägare viktigt att alltid informera om dessa avvikelser (tex varför klövarna inte är verkade). Detta görs genom att informera om avvikelserna i djurägarförsäkrans/intransportsedeln samt om möjligt bifoga någon form av dokumentation enligt nedan. Dessutom bör djurägaren även meddela kontaktuppgifter till besättnings-/djurhälsoveterinär.

5. Medföljande dokumentation: Om du skickar med ett djur med någon form av avvikelse, är det bra att utöver att informera i djurägarförsäkrans även skicka med ytterligare dokumentation, till exempel en journalanteckning från en veterinär eller annan rådgivare.

6.Särskild intransport: Om du trots en avvikelse hos djuret har fattat beslut om att djuret är i skick att transporteras, kan det vara en stor fördel både för djuret och för att undvika en information till Länsstyrelsen, att djuret transporteras i ett eget fack med riklig ströbädd. Det är alltid bra att ha informerat transportören om detta i förväg, för att säkerställa att det extra utrymmet finns.

7.Informera slakteriet: Om djur transporteras med särskild intransport, är det viktigt att slakteriet är förberedda på detta så djuret kan bedövas och avblodas direkt efter ankomst. I annat fall kommer djuret behöva en egen box i väntan på slakt. Av denna anledning är det också viktigt att säkerställa att transporten kommer fram innan dagens slakt har avslutats, för att därmed undvika övernattninng.

8.Fotografera/filma djuret/-en: Vid lastning av djur med någon form av avvikelse kan det vara bra att dokumentera hur djuret till exempel rör sig.

9.Välj ett slakteri i närheten: Försök välja ett slakteri som ligger nära lastningsplats, även om det inte är det slakteri som du normalt skickar till. Glöm inte att informera om åtgärden i djurägarförsäkrans.

10.Kan hämtning vid din gård ske sist? Kontakta transportören och se om det finns möjlighet att planera att hämtningen sker sist på transportörens runda och att transporttiden därmed blir så kort som möjligt. Glöm inte att informera om åtgärden i djurägarförsäkrans.

Det är viktigt att förstå att det är svårt att göra dessa bedömningar likvärdigt och det är sannolikt att utfallet av en bedömning av samma djur, skulle skilja sig mellan likväl olika djurägare, transportörer, besättningsveterinärer och Livsmedelsverkets veterinärer. Detta går inte att komma ifrån och därför är det viktigt att aldrig chansa, när magkänslan säger att det är osäkert om djuret verkligen är i skick att transportera. Huvudregeln är att djur som är skadade eller sjuka, ska inte transporteras. Dock kan djur med mindre skador och lättare sjukdom transporteras, så länge transporten inte orsakar ytterligare lidande.

En särskild transport kan betyda flera saker:

- Eget fack.
- Fack med endast få djur.
- Extra mycket strö, för en mjuk bädd.
- Transportplan som innebär kort tid till slakteriet.
- Slakt samma dag som ankomst till slakteriet.
- Undvik att lasta grisar med bråck på övre plan.
- Lasta på djuret sist och av först.
- Undvika brant lastramp

6. Bedömningsområden (1 – 14)

1. Hull/avmagring

Avmagrade djur med nedsatt allmäntillstånd är inte i skick att transporteras oavsett var i hullskalan djuret befinner sig. Fårens hull bedöms utifrån en skala 0 – 5, där 5 = överfet och 0 = utmärglad. Kraftigt (grad ≤ 1) avmagrade djur ska inte transporteras till slakt, då tillståndet ofta innebär att djuret är fysiskt svag. Det finns inte heller någon lönsamhet i att transportera och slakta ett kraftigt avmagrat djur. Djur som är måttligt avmagrade och har ett opåverkat allmäntillstånd är sannolikt i skick att transporteras, men om det är flera djur från samma besättning som är måttligt avmagrade finns det risk för att Länsstyrelsen informeras. Detta gäller sannolikt inte för utslagstackor i dåligt hull.

Utmärkande för ett kraftigt avmagrat får: Ett kraftigt avmagrat djur har tydligt kännbara revben. Tvärsnittens ändrar är endast täckta av hud. Det är mycket lätt att få in fingrarna mellan och under tvärsnittet. Ryggmuskeln känns tunn och det går att känna de enskilda kotkropparna under ryggmuskeln. Det går att ta tag i tornutskottens (utskotten som går rakt upp från kotkropparna) spetsar med fingrarna.

Avmagrade djur ska inte transporteras till slakt om:

- De har ett påverkat allmäntillstånd
- De är kraftigt avmagrade
- Många lamm är måttligt avmagrade

Länk till hullbedömning: https://www.gardochdjurhalsan.se/wp-content/uploads/2019/06/hullbroschyr_150520.pdf

2. Förorenade/smutsiga djur

Djur med föroreningar bedöms normalt vara i skick att transporteras, undantaget vid kallt väder. Djur som är kraftigt förorenade ska ändå inte skickas till slakt av en livsmedelshygienisk anledning. Endast enstaka djur från samma besättning med måttlig förorening kan transporteras till slakt, förutsatt att de inte har ett påverkat allmäntillstånd. Då förorenade djur ofta är en indikation om en bristande djurhållning, är det vanligt att Livsmedelsverkets veterinär ändå informerar Länsstyrelsen vid inspektionsfynd av ett kraftigt förorenat djur eller vid flera måttligt förorenade djur. Det vill säga, informationen handlar inte bara om djuren var i skick att transporteras, utan även om misstankar om brister i besättningen.

På idisslare kontrolleras renheten från hasen upp till en linje mellan sittbens-/höftbensknölen enligt nedan beskrivna kriterier.

Ren: Innebär att området i princip är helt fritt från föroreningar. Endast enstaka eller flera mindre föroreningar med maximalt en total yta på 10 cm i diameter accepteras.

Lindrigt förorenad: Maximalt 2/3 av området är förorenat, men föroreningarna tränger inte ända in till huden.

Måttligt förorenad: Mer än 2/3 av området är förorenat. Endast enstaka föroreningar tränger in mot huden.

Kraftigt förorenad: Utbredda föroreningar över i princip hela området som tränger ända in mot huden, eller att det förekommer gödselpansar alternativt gödsel- eller urinbränna på någon kroppsdel.

Utöver att bedöma graden av förorening, bedömer veterinären även:

1. Hur länge djuret antas ha varit förorenat.
2. Om föroreningarna är intorkade.
3. Hur stor andel av djuren som är förorenade.
4. Vad föroreningen består av, gödsel, lera eller annat.
5. Förekomst av urin- eller gödselbrännor.

Förorenade/smutsiga djur ska inte transporteras till slakt:

- Om fler än enstaka djur är måttligt förorenade.
- Om något djur är kraftigt förorenat.
- Om förorenade djur dessutom är allmänpåverkade.

Åtalsanmälan: Om merparten av de skickade djuren är kraftigt förorenade med gödselpansar, gödsel- och urinbrännor eller om de även har ett påverkat allmäntillstånd, finns det risk för beslut om åtalsanmälan.

Foto: Livsmedelsverket

Detta får bedöms som måttligt förorenad. Om endast enstaka djur är måttligt förorenat bör det inte gå någon information till Länsstyrelsen. Om flera djur är måttligt förorenade kommer det dock sannolikt att informeras till Länsstyrelsen. Anledningen är misstanke om brister i besättningen samt risken för en ohygienisk slakt. Om förorenade djur skickas till slakt, är det viktigt att informera om detta i djurägarförsäkran samt även ange en orsak.

3. Högräktiga eller nyförlösta djur

Dräktiga djur som har gått 90 % eller mer av den beräknade dräktighetstiden får inte transporteras enligt rådets förordning (EG) nr 1/2005. Det är inte heller lagligt att transportera en tacka inom 1 vecka efter lamning. Dräktighetens längd är ca 145 dagar, vilket innebär att det är olagligt att transportera en dräktig tacka de sista två veckorna innan beräknad förlossning. För att vara på den säkra sidan ska man alltid räkna med att första dräktighetsdagen är samma dag som baggen släpps. Det vanligaste sättet att diagnosticera dräktighet på tackorna är med ultraljud. Var försiktig med bagglamm som riskerar att bli köns mogna och samtidigt går bland tacklamm eller tackor, då oönskade dräktigheter kan bli verklighet utan din kännedom.

Det är olagligt att transportera dräktiga tackor de sista två veckorna innan beräknad förlossning och inom en vecka efter förlossningen.

4. Förvuxna/missbildade/skadade klövar

Om klövarna är missbildade eller är så pass förvuxna att belastningen på klövarna har blivit felaktig, kan det innebära att en felaktig benställning uppstår och därmed minskad rörelseförmåga för djuret. Om klövarna är påtagligt förvuxna ska dessa verkas innan djuren transporteras till slakt. Vissa djur kan ha missbildningar som gör klövarna svåra att verka, om problemen inte påtagligt påverkar rörelseförmågan, kan detta djur ändå transporteras till slakt. Vid osäkerhet bör du rådgöra med veterinär/transportör. Transportera helst djuret med en särskild transport, eget fack och extra strö. Glöm inte att informera om avvikelser i djurägarförsäkringen och bifoga eventuella ytterligare dokument. Denna information bör inkludera en rimlig förklaring kring varför klövarna inte har kunnat verkas. Att informera om avvikelser minskar risken för att OV informerar länsstyrelsen.

När kan man och när kan man inte transportera djur med förvuxna klövar?

- Kan transporteras: Djur med lindrigt förvuxna klövar, utan rörelsetörningar.
- Kan transporteras med särskild transport: Enstaka djur med missbildade/svårverkade klövar (max måttligt förvuxna), men utan påtagligt påverkad rörelseförmåga hos djuret.
- Kan inte transporteras: Djur med måttligt – kraftigt förvuxna klövar.

Foto: Livsmedelsverket

Normala klövar med behov av verkning. Inga problem att transportera till slakt. Det förekommer dock att information skickas till Länsstyrelsen även om klövarna inte är påtagligt förvuxna, såsom på denna bild.

Foto: Livsmedelsverket

Djur med lindrigt till måttligt förvuxna klövar. Kan transporteras till slakt om inga rörelsestörningar föreligger och det finns en rimlig förklaring till varför djuren inte har kunnat verkas. Information ska framgå i djurägarförsäkringen.

Djuret har måttligt förvuxna klövar och är inte i skick att transporteras till slakt.

Djuret har en missbildad sk bredklöv som dessutom är kraftigt förvuxen. Fåret har en tydligt felaktig belastning av benen. Dessa djur ska inte sparas då tillståndet är ärftligt. De är mycket svåra att verka och ska därför skickas till slakt tidigt om möjligt. Djuret på bilden är inte i skick att transporteras till slakt.

5. Invuxna/skadade horn

Det är viktigt att alltid ha koll på horn som riskerar att växa så det skadar öga eller hud samt annan underliggande vävnad. Dessa olika skador kan vara mycket smärtsamma. Om djuret har mycket päls kring hornen kan det ibland vara svårt att uppfatta att ett horn är på väg att eller redan har orsakat skada. Därför är det alltid oerhört viktigt att ha en noggrann uppsikt av dessa djur. Horn som ligger mot hud informeras alltid till Länsstyrelsen. Om hornet ligger an mot öga eller har vuxit igenom huden, kan en åtalsanmälan vara aktuell. Kom ihåg att horn som riskerar att växa in mot hud eller öga alltid måste sågas i god tid innan det börjar nudda öga eller hud, kontakta din veterinär för råd.

Även skadade horn kan innebära att djuret inte är i skick att transporteras, samtidigt som slakt kan vara ett alternativ för att undvika en svår behandling. Rådgör med din veterinär.

Vid observation av att inväxande horn inte har åtgärdats i tid, gäller följande:

- Djur med horn som ligger an mot hud eller öga ska inte transporteras till slakt.
- Ligger hornet an mot huden kommer Länsstyrelsen informeras.
- Ligger hornet an mot öga eller har gått igenom huden, finns risk för att en åtalsanmälan utförs.
- Har fåret avhornats, men det finns tecken på att hornet har skadat huden innan, kommer även detta informeras till Länsstyrelsen.

Foto: Livsmedelsverket

Ser fårets horn ut på detta sätt, måste man undersöka närmare för att ta reda på om hornen ligger an mot huden. Använd hård kartongbit för att se om det går att komma mellan horn och skalle. I detta fall visade det sig att ena hornet legat an mot fårets skalle och orsakat synliga tryckskador. Se nedan bild. Hornen skulle ha åtgärdats långt tidigare och djuret är inte i skick att transporteras till slakt.

Hornet har legat an och tryckt mot skallen under en lång tid. Detta skulle ha åtgärdats långt tidigare och djuret är inte i skick att transporteras, utan måste åtgärdas omgående på gård av veterinär alternativt avlivas.

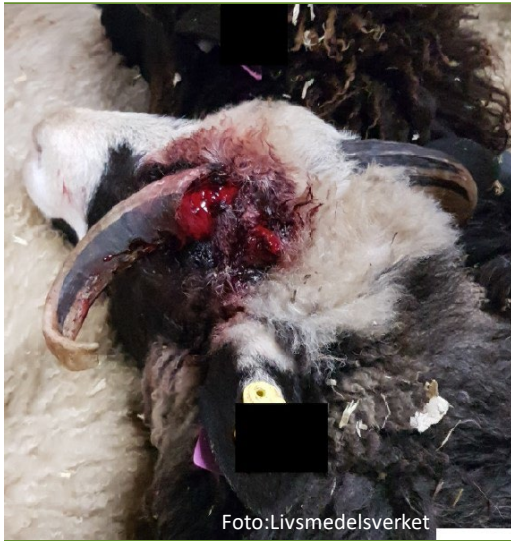
Hornspetsen har vuxit rakt in mot skallen, genom huden. Problemet har inte åtgärdats i tid och djuret är inte i skick att transporteras till slakt. Hornet måste åtgärdas på gård, alternativt ska djuret avlivas. Rådgör med veterinär.

Ett får som har avhornats på gård, kan inte skickas till slakt innan sår efter avhorningen har läkts. Även viktigt att vid avhorning endast göra ett så litet ingrepp som möjligt, kontakta veterinär.

I detta fall skickades ett får till slakt och vid besiktningen uppstod misstanke om att en avhorning hade skett på gård, men att hornen dessförinnan hade legat an mot huden. Av den anledningen informeras observationen till Länsstyrelsen. Så även om transporten i detta fall inte orsakade något onödigt lidande, så anser Livsmedelsverket att djuret kan ha utsatts för lidande på gård, därav informationen till Länsstyrelsen.

Om detta horn gick av innan lastning för transport till slakt, var djuret inte i skick att transporteras. Besiktningsveterinären (OV) kommer informera Länsstyrelsen om observationen och om möjligt även bedöma sannolikheten till var skadan inträffat, på gård eller under transport. Här bedömer OV mängd blod och koagulation av blod samt andra fynd som till exempel infektion eller påbörjad läkningsprocess. Om OV misstänker att skadan har uppstått på gård, så hade det varit bra om djuren hade filmats under lastning, för att kunna bevisa motsatsen.

6. Halta djur

Enligt djurtransportförordningen ska djur inte transporteras om de är skadade, fysiskt svaga eller inte kan röra sig utan smärta. Halta djur kan innebära ett stort lidande, beroende på omfattningen och är en vanlig orsak till att information om påvisad djurskyddsbrist går till Länsstyrelsen från Livsmedelsverkets veterinär. Ett djur som är knappt synbart halt innan lastningen, kan bli mer halt efter transporten, eftersom djuret fått anstränga sig för att parera fordonets rörelser. Hältor klassas ofta i en femgradig skala, där fem innebär att djuret är blockhalt och inte kan använda benet med hälta. Att transportera ett djur till slakt, kan i vissa fall vara aktuellt vid en lindrig hälta (1-gradig), men det finns inga garantier om att hälтан inte har förvärrats vid ankomst. Vid dessa bedömningar bör en veterinär rådfrågas. Vid beslut om transport av ett djur med en lindrig hälta bör djuret få ett eget fack med rikligt med strö. Dessutom är ett veterinärintyg att rekommendera. Glöm inte att informera om hälтан på djurägarförsäkran/inleveranssedeln, samt förbereda transportören och slakteriet.

Gradering av hälta på en 1 – 5 gradig skala

1. Precis märkbart halt i rörelse och kan lätt följa flocken
2. Tydlig hälta och djuret kommer på efterkälken då flocken rör sig
3. Påtaglig hälta och djuret rör sig ogärna
4. Kraftig hälta, djuret doppar endast ner klöven en kort stund i marken vid förflyttning och djuret har stora svårigheter att röra sig.
5. Djuret är blockhalt och kan över huvud taget inte använda benet

Får som haltar på grund av smärta ska inte transporteras till slakt. Undantag kan i vissa fall göras om hälтан är lindrig (grad 1) och olika åtgärder vidtas. Rådgör med veterinär och transportör.

Foto: Livsmedelsverket

Djur som haltar på grund av smärta ska inte transporteras till slakt. Vissa undantag kan accepteras om hälтан är lindrig och olika åtgärder vidtas, till exempel särskild transport med eget fack och extra strö. Rådgör med veterinär och transportör. Om ett djur även i vila avlastar en klöv eller ett ben, innebär det att djuret verkligen har ont. Fåret på bilden skjuter fram ena bakbenet och avlastar därmed tådelena. Djuret är inte i skick att transporteras.

7. Sjuka/svaga djur med nedsatt allmäntillstånd

Djur som är synligt fysiskt svaga eller sjuka med ett nedsatt allmäntillstånd är inte i skick att transporteras till slakt. Djur som har ett dåligt hull, ligger mer än andra, inte går fram för att äta eller på annat sätt betar sig annorlunda ska misstänkas vara sjuka. Andra tecken kan vara att djuret står med en krum rygg, ogärna rör sig, har diarré, hostar eller har andningssvårigheter. Ett sjukt djur har ofta "trötta" ögon och "nedfallna" öron. Ett får som har över 39,5 grader i temperatur, har med stor sannolikhet feber och ska inte transporteras till slakt.

Transportera inte djur som:

- Är tydligt allmänpåverkade/har feber
- Ligger mycket
- Inte äter
- Är kraftigt avmagrade
- Står med krum rygg
- Har hosta/andningsbesvär
- Har diarré
- Är vingliga eller har ett annorlunda beteend

Foto: Livsmedelsverket

Ett djur som är allmänpåverkat ska aldrig transporteras till slakt. Detta djur har hängande öron, halvslutna ögon och ligger när de andra djuren står. Uppenbara tecken på nedsatt allmäntillstånd.

8. Framfall av ändtarm eller vagina/livmoder

Djur som har ett framfall av ändtarmen eller vagina/livmoder, anses inte vara i skick att transporteras. Kontakta veterinär för rådgivning.

Transportera inte djur som har framfall av ändtarm eller vagina/livmoder

9. Övriga sår

Att bedöma olika sår för att fatta beslut om djuret är i skick att transportera, är sannolikt svårt att göra likvärdigt mellan olika bedömare, både bland veterinärer och djurägare. Är djuret synligt smärtpåverkad eller uppvisar ett nedsatt allmäntillstånd ska djuret förstås inte transporteras. Handlar det endast om mindre sår (< 3 cm) eller rispår som inte gått igenom huden, kan djuret transporteras. Alla andra sår ska normalt vara avläkta innan djuret kan transporteras.

Vid osäkerhet kring bedömningen, kan man kontakta sin veterinär för råd. Vid beslut om att transportera djuret till slakt, är följande viktigt att vidta:

1. Vid behov, ge djuret ett eget fack på transporten
2. Informera alltid om djuret i djurägarförsäkrans/inleveranssedeln och skicka alltid med tillgänglig dokumentation, tex en egen beskrivning eller journal från veterinärbesök.
3. Har du rådgjort med veterinär inför transporten, be om ett intyg som skickas med.

Transportera inte djur med sår om:

- Om sårskadan går genom huden och in i den underliggande vävnaden
- Omkringliggande vävnad är tydligt svullen
- Det föreligger en tydlig infektion/varbildning
- Det förekommer sår hos flera av djuren
- Såret misstänks vara smärtsamt vid beröring
- Djuret har ett påverkat allmäntillstånd/feber

Foto: Livsmedelsverket

Vid fynd av sårskada, försöker OV avgöra om skadan orsakades under transporten eller innan hos leverantör, för att veta vilken aktör som anses vara ansvarig. Om skadan misstänks ha uppkommit hos leverantören informeras länsstyrelsen om detta. Om djuret är opåverkat, skadan är lindrig och inte gått genom huden samt att tecken på infektion saknas, kan djuret ofta transporteras. Du måste dock alltid informera om avvikelsen i djurägarförsäkringen.

10. Juverproblem

Får med kronisk juverinflammation utan påverkat allmäntillstånd och utan svullnad och värme på juvret kan transporteras. Vid förekomst av sår, bölder eller om juvret spänt, varmt och rött är tackan inte i skick att transporteras.

Transportera inte tacka med juverproblem om:

- Om tackan är allmänpåverkad/har feber
- Juvret är svullet och varmt
- Om det är en akut juverinflammation

11. Ögonproblem

Djur som är blinda på båda ögonen ska inte transporteras till slakt, däremot går det bra att transportera ett djur som endast är blind på ett öga sedan en längre tid tillbaka, dvs om det inte rör sig om en akut skada. Djur med lindriga ögoninfektioner utan svullnad eller tecken på smärta (djuret kniper med ögat) anses vara i skick att transporteras.

Djur som har en allvarlig skada/infektion på/i ögat, anses inte vara i skick att transporteras på grund av risk för smärta. Tydliga tecken på att det föreligger smärta är att djuret kniper med ögat eller förekomst av kraftig svullnad. Vid osäkerhet kontakta veterinär.

Transportera inte djur med ögonproblem om:

- De är blinda på båda ögonen
- Om djuret är allmänpåverkat
- Om kraftig varig infektion föreligger
- Om djuret upplevs ha smärta (kniper med ögat)

12. Ospezifika svullnader, bölder

Olika svullnader kan förekomma varstans på kroppen. Det kan finnas många olika förklaringar, beroende på karaktär och placering. Är det över en led kan det vara en ledinflammation eller en slemhälsinflammation. Det kan också vara strålsvamp, bölder och ibland tumörer.

Utgångspunkten vid bedömningen ska vara att svullnaden inte orsakar djuret stort obehag och hindrar djuret i sitt naturliga beteende/rörelsemönster eller att djuret är allmänpåverkat.

Vid förekomst av en böld på olämpligt ställe kan den även orsaka hygieniska problem om den går sönder i samband med transport, uppställning eller slakt.

Vid beslut om transport av djur med påtaglig svullnad, ska djuret transporteras i eget fack. Glöm inte att informera om djuret i djurägarförsäkran samt bifoga tillgänglig dokumentation.

Transportera inte djur med svullnader om:

- Djuret har påverkat allmäntillstånd
- Svullnaden påverkar djurets rörelseförmåga
- Svullnaden misstänks vara smärtsam
- Svullnaden misstänks vara en böld som kan gå sönder

13. Trauma

Ofta syns inte skador orsakade av trauma utanpå djuret, utan de ses först efter avhudning. Det kan vara omfattande blödningar som har orsakats av att djuret har legat ner och att andra djur då klivit på det liggande djuret. Därför är det viktigt att aldrig transportera ett svagt/halt djur som riskerar att lägga sig ner i transporten på grund av sitt tillstånd. I andra fall kan det vara skador som orsakats av horn. Man ska därför aldrig blanda hornbärande djur med hornlösa djur. Andra tecken på trauma är frakturer, vilket inte är ett helt ovanligt fynd på revbenen. Dessa är oftast avläkta och ses bara som en knöl på revbenet. Djur som har färsk skador orsakat av trauma är oftast inte i skick att transporteras, rådgör med din veterinär.

Foto:Livsmedelsverket

Bitmärken efter hund, på bakläret. Förekommer ibland då olämpliga/orutinerade hundar har vallat fåren eller vid attacker då hund kommit in i en fårhage. Dessa skador är ofta svåra att se på det levande djuret. Länsstyrelsen kommer informeras om påvisad avvikelse avseende djurskyddet.

14. Vingliga djur

Djur som är ostadiga och vingliga är inte i skick att transporteras. Veterinär bör kontaktas.

